

Senelis visuomet skambindavo tos pačios dienos tą pačią valandą. Lygiai devintą sekmadienio vakarais, į namų telefoną, todėl mes su mama žinodavome, kad ten negali būti niekas kitas.

– Štai ir jis, – sušukdavo mama. – Tikslus kaip šveicariškas laikrodis.

Kartais tai sakydama pakeldavo akis į dangų, tačiau tik norėdama pavaidinti. Tame jos judesyje galėdavau įžiūrėti tam tikrą palengvėjimą, kad iki šiol ir nepaisant nieko ji kažkam rūpi, kad nors yra jau suaugusi, beveik penkiasdešimtmetė moteris, vis dar gali pasikliauti tėvu.

Telefonas niekada neskambėdavo daugiau nei du kartus.

– Labas, tėti, – atsiliepdavo ji, imdama ragelį.

Nebūdavo jokio reikalo sakyti „Alio?“ nei klausti, kas skambina. Nes tik senelis, nenorintis mokytis naudotis mobiliuoju telefonu, galėjo skambinti į namų telefoną.

Kol jie kalbėdavosi apie šį bei tą, aš sėdėdavau prie stalo priešais kartonines picų dėžes su jau atšalusiais picų likučiais, primenančias apie dar vieną sekmadienio vakarų ritualą. Kartais bandydavau pasiklausyti, apie ką jie vienas su kitu kalbasi,

nors dažniausiai užmušinėdavau laiką prie mobiliojo, laukdamas savosios eilės: po penkių, daugiausia dešimties minučių mama mane pašaukdavo, ir aš iš virtuvės baltomis, stiprią šviestuvo šviesą atspindinčiomis sienomis, kurioje vos girdimai niekieno nesiklausomas kažką burbuliuodavo televizorius, skubėdavau į tamsią ir tylos gaubiamą svetainę.

Su seneliu matydavausi retai, nes jis gyveno kaime, už miesto, užtrukdavo keturiasdešimt minučių automobiliu, kad pas jį nuvažiuotum. Iš tiesų tai buvo tik pasiteisinimas, kurį mes su mama sugalvojome, kad nesijaustume kalti, jog pernelyg ilgai jo nelankėme. Tikroji priežastis buvo ta, kad niekuomet neturėjome pakankamai laiko. Mama daug dirbo, aš daug laiko praleisdavau iš pradžių universitete, paskui praktikoje. Bet koku atveju, namo grįždavome jau vėlyvą popietę ir jausdavomės per daug pavargę vėl sėsti į automobilį.

Senelis niekuomet dėl to nepriekaištavo. Priešingai, kone atsiprašinėdavo dėl savojo sprendimo gyventi užmiestyje, vis primindamas, kad šitie namai jam reiškia šį tą daugiau „nei keturios šaltos sienos“. O kai pas jį atvažiuodavome, visuomet atrodydavo nuoširdžiai susikrimtęs dėl to, kiek laiko mes sugaišome kelionėje. Todėl kiekvieną kartą, norėdamas mums atsidėkoti, pagamindavo kokį nors patiekalą. Daug sykių bandėme jį įkalbėti užsisakyti picą, kad nereikėtų vargti prie viryklės, tačiau jis buvo neperkalbamas: su šypsena veide kartodavo, kad jam tai vienas malonumas. Ir negalėjai juo nepatikėti. Kiekvienąkart jį stebėdavau susižavėjęs: ruošti dukrai ir vaikaičiui pietus ar vakarienę buvo neįprasta jo amžiaus ir jo kartos vyrui, tačiau jis tai darydavo natūraliai ir akivaizdžiai džiaugdamosis.

– Turėti mylimus žmones prie savo stalo reiškia turėti viską, – kartą pasakė pjaustydamas svogūną.

Mes matydavomės retai, tačiau ryšys tarp manęs ir senelio buvo stiprus. Vakariniai sekmadienio skambučiai buvo šventi. Tokie buvo dar ir dėl to, kad man, išsiskyrusių tėvų vaikui, labai sunkiai sekėsi turėti aiškius orientyrus, ar bent jau manyti, kad tokie gali egzistuoti. Ypač matant, kaip du žmonės, jaunystėje įkūniję meilės idėją, dabar taip neapkenčia vienas kito, kad stengiasi palaikyti kiek įmanoma didesnę atstumą.

Mano tėvai išsiskyrė, kai buvau penkiolikos, po dvejų ki-
virčių ir spengiančios tylos metų. Nuo to momento mano gyvenimas pasikeitė visam laikui. Pasikeitė ir iš pirmo žvilgsnio nereikšmingų dalykų supratimas. Tokių, kurių nebrangini, kai juos turi, bet, kartą netekęs, jauti skaudų jų trūkumą. Tad gal jie nėra jau tokie nereikšmingi.

Kai tavo tėvai išsiskiria, tu turi jau ne vienus, bet dvejus namus. Turi dvi spintas drabužiams laikyti, dvi lovas miegoti, dvi virtuves, kur gali pusryčiauti, pietauti ir vakarienauti, du vonios kambarius, kur kiekvieną rytą gali žiūrėti į save veidrodyje. Iš pradžių, kaip ir būna su visomis naujovėmis, tai panašu į linksmą nuotykią. Paskui virsta nemalonumu. O galiausiai – tik įtampą keliančiu reikalu. Klausai savęs, ar iš tikrųjų būtina tai patirti.

Tavo tėvai ir toliau gyvena savuosius gyvenimus, eina savaisiais keliais, o tau atrodo, kad eini paskui juos šiek tiek atsilikdamas, nors jie ir stengiasi tau įrodyti priešingai. O kai pasiima tave kur nors kartu, jautiesi esantis jiems našta. Į jų gyvenimus ateina nauji žmonės, taigi ir į tavąjį. Žmonės, su kuriais susipažįsti ir stengiasi sutarti. Paskui jie netikėtai

dingsta, kaip netikėtai buvo atsiradę, ir tu nežinai, ar dėl to jautiesi laimingas ar nelaimingas. Vienintelis likęs tikrumas – kad ateityje lauks permainos: nuolatiniai kilojimaisi, nauji įpročiai, atsiverianti nauja gyvenimo perspektyva, kurios kadaise net negalėjai įsivaizduoti.

Tokioje nuolat besikeičiančioje situacijoje lengva jaustis pasimetusiu. Bet aš buvau laimingas, nes turėjau senelį. Su tais sekmadieniniais skambučiais ir tuo žodžiais sunkiai nusakomu, bet apčiuopiamu buvimu jis buvo kaip tas gerai matomas plūduras netikrumo jūroje.

Žinoma, kad jį mylėjau, bet kartu jaučiau ir gilią pagarbą. Ne tik dėl to, kad, nepaisant amžiaus ir vieno kito negalavimo, jis tebebuvo stiprus vyras, mėgęs pasivaikščiojimus po kalnus ir pasivažinėjimus dviračiu. Ne tik dėl to, kad viskuo domėjosi ir buvo įdomus pašnekovas, smalsus ir judrus žmogus. Ne tik dėl to, kad mažai kalbėjo, bet daug šypsojosi, o dažnai, užuot atsakęs į klausimą, tiesiog nusišypsodavo, lyg neturėdamas ką bepridurti. Kartais man atrodydavo, kad *jaučiu* tą jo šypseną, nors tik kalbėdavomės telefonu ir aš jo nematydavau.

Tikroji priežastis, dėl kurios jį gerbiau ir juo stipriai žavėjaisi, buvo kita, susijusi su atsitikimu, apie kurį niekas šeimoje nenorėjo kalbėti.

Jau maždaug dešimt metų senelis buvo našlys, ta situacija pati savaime buvo liūdna, tačiau dėl į jo gyvenimą įsibrovusios mirties netikėtumo ji įgavo ir pašaipų atspalvį: močiutė mirė miegodama likus dviem savaitėms iki senelio pensijos, dėl į gimtų širdies problemų, apie kurias niekas nieko nežinojo.

Netekti brangaus žmogaus yra skausminga, tačiau netekti jo likus akimircai iki pensijos – širdį draskantis skausmas. Senelis

turėjo visą šio pasaulio laiką, tačiau šalia neturėjo žmogaus, su kuriuo būtų galėjęs juo pasidalinti. Šeimoje bijojome, kad jis nebeatsigaus, nes per laidotuves ištiesai verkė ir vos įstengė pastovėti. Atrodė, lyg gyvenimas jį būtų sugniuždęs. Mano tėvas turėjo jį prilaikyti per visą laidotuvių ceremoniją. Seneliui susmukus prie jau uždengto karsto, manau, visi pagalvojo tą patį:

– Ar įstengs gyventi toliau?

Šis klausimas prisišaukė kitą, baisesnį:

– Po kiek laiko teks laidoti jį patį?

Tačiau viskas susiklostė priešingai. Visų pirma, senelis nusprendė pasilikti darbe dar šešioms mėnesiams. Tos jo ilgos ir tolimos komandiruotės mums rodėsi kaip būdas pamiršti gedulą, gal net jį paneigti. Nepaisant jų, jis mums buvo panašus į sugniuždytą žmogų, kuriam nebeįmanoma padėti kaip pernelyg užsidariusiam savyje ir savo skausme. Visi dėl jo buvome susirūpinę, tačiau jis po vienos neaišku kelintos kelionės į užsienį grįžo namo kaip naujai gimęs. Nebeliko liūdesio jo veide, nebeatrodė beviltiškai susikrimtęs. Poelgiai ir veiksmai prisipildė meilės. Nė vienas iš šeimynykščių negalėjo paaiškinėti, kas jam nutiko, tačiau pokyčiai buvo akivaizdūs.

Senelis pranešė, kad nusprendė išeiti į pensiją. Nuo tos akimirkos jis ėmėsi rūpintis mumis visais, tapdamas lyg koku atramos tašku. Rodėsi, lyg naujaja jo gyvenimo užduotimi tapo siekis suburti šeimą, kas po mano tėvų skyrybų buvo ypač sudėtinga.

Nežinia, koku būdu jam pavyko atsikratyti netekties skausmo ir su neįtikėtinu optimizmu vėl viską pradėti iš naujo, vis akivaizdžiau tampant jėga, jungiančia mūsų šeimą į vienį.

Nepaisant žiauraus likimo pokšto, jis nebandė išlieti savojo skausmo ant kitų, pasidarydamas neapykantos ar kartėlio žmogumi. Priešingai, niekuomet niekam nejautė pykčio ar apmaudo.

Jo buvimas pasidarė kaip niekad anksčiau apčiuopiamas. Skambindavo, rūpinosi, padėdavo išspręsti smulkius reikalus, o svarbiausia – mus išklausydavo. Vis dėlto atrodė, kad viduje tebeslepia vis dar kraujuojančią žaizdą, ir sekmadienio vakarais mandagiai pasipriešindavo bet kokiems mano bandymams perkelti dėmesį į jo ragelio pusę. Norėdavo, kad kalbėčiau tik aš, o jis klausytųsi, ir viskas. Nebuvo jokių šansų, kad pasidalins su manimi tuo, kas slypi jo viduje. Kuo labiau jį spausdavau, tuo labiau jis užsiverdavo, todėl ramia širdimi atsisakiau bet kokių bandymų jį prakalbinti.

Viena vertus, tai buvo tikrų tikriausia savigny, kita vertus, jis mokėjo klausytis, kaip moka žmonės, mėgstantys klausytis kitų *su meile*. Buvo apdovanotas reta dovana.

Gyvenime esu sutikęs dviejų tipų žmones: tuos, kurie, vos tik bent šiek tiek atsiveri, iškart tave užverčia nuomonėmis, vadinamomis nekaltais požiūriais; ir tuos, kurie nepraveria burnos, tačiau iš tikrųjų tavęs negirdi. Jie lyg storos sienos, nuo kurių tavieji žodžiai atšoka be jokių galimybių pasiekti kitą pusę.

Tačiau buvo senelis, tylėjęs dėl to, kad geriau įsiklausytų į mano žodžius. Pro jo ausis neprasprūsdavo jokia smulkmena, o jei kartais nesuprasdavo minties, kokio žodžio ar mano apmąstymų prasmės, prašydavo pakartoti. Jį mylėjau dar ir dėl to.

Buvo empatiškas kaip reta. Linkęs labiau jaudintis dėl kitų, nei galvoti apie neteisingai su juo pasielgusį gyvenimą. Turintis

teisę skųstis, liūdėti, jaustis auka, tačiau to nedarantis. Tai pa-
vyksta tik ypač jautriems žmonėms, nes toks elgesys reikalauja
pamiršti savąją kančią, kad neužsimerktum prieš kitų žmonių
kentėjimą.

Senelis buvo būtent toks žmogus. Galbūt tai ir buvo prie-
žastis, dėl kurios jis pirmasis suprato apie mano depresiją.

2

Yra akimirku, kai viskas klostosi taip, kaip ir įsivaizdavai. Gyvenimas srūva tavo vilčių ir lūkesčių brėžiama vaga lyg patvinusi nesulaikoma upė. Kartais stabteli, kad tai suvoktum, ir jautiesi laimingas. Vis dėlto giliai tavyje nedrąsus balselis bando išstarti žodžius, kurių niekuomet neišdrįstum pasakyti garsiai: „Tu to nusipelnei. Po velnių, tu to nusipelnei, nes visuomet stengeisi. Nesi koks nors genijus ar likimo numylėtinis, o tavo ambicijos tokios pačios, kaip ir visų normalių žmonių, bet tu visuomet stengeisi. Įdėjai daug pastangų, kad viską pasiektum, ir dabar, kai viskas gerai klostosi, tau atrodo, kad tu to nusipelnei. Tiesiog nusipelnei.“

Taip jaučiausi per savo dvidešimt penktąjį gimtadienį. Mano mergina paslapčia nuo manęs surengė gimtadienio šventę, joje dalyvavo visi mano draugai, gėrėme, valgėme, juokėmės. Jautėmės laimingi, ir aš akimirka, kai likau vienas ir su niekuo nereikėjo sveikintis ir niekam nereikėjo dėkoti, nusišypsojau, galvodamas, kad viskas einasi tiesiog tobulai. Viskas.

Buvau sveikas, stengiausi palaikyti gerą formą. Žaidžiau krepšinį su nedidele mėgėjų komanda, treniravausi kas antrą

dieną. Tarp draugų ir giminaičių garsėjau vilko apetitu, tuo tipišku sveiko žmogaus, galinčio suvalgyti bet ką, apetitu.

Vienoje garsioje savojo miesto architektūros studijoje buvau priimtas atlikti praktiką (apmokamą), reikalai klostėsi taip, kad sėkminga karjera rodėsi ranka pasiekiamą, nes kiekvieną dieną dirbau daug ir sunkiai, taip, lyg daugiau nieko aplinkui nebūtų, o mano pastangas vertino. Vieną dieną, praėjus maždaug trimis mėnesiams nuo praktikos pradžios, studijos savininkas pasikvietė mane į kabinetą ir pasakė, kad pasibaigus šešių mėnesių praktikai mane įdarbins pagal neterminuotą darbo sutartį. Jis paspaudė man ranką, lyg patvirtindamas pažadą, kad viskas ir įvyks „devyniasdešimt devyniais procentais“. Gauti nuolatinį darbą toje studijoje man reiškė svajonės išsipildymą, galimybę žvelgti į pasaulį nuo kalno viršūnės. Po penkerių metų, praleistų meno gimnazijoje, tiek pat universitete, šešių mėnesių praktikos ir daugybės valandų piešiant ir braižant, nebuvo nieko, ko dar galėjau trokšti.

Už savo nugaros turėjau šeimą, ir nors jos vienybę suskaldė tėvų skyrybos, vis dėlto galėjau ja pasikliauti. Mama būtų bet ką dėl manęs padariusi, gal ji ir buvo iš tų, kurios kiek per daug būgštauja, tačiau bet koku atveju su ja jaučiausi kaip už sienos. Tėvu galėjau mažiau kliautis, nes po skyrybų jis antrą kart vedė ir turėjo du mažus vaikus. Net jei ir labai stengėsi, dabar jo dėmesys neišvengiamai buvo nukreiptas kitur. Bet jaučiausi laimingesnis už kitus, nes bent jau turėjau tėvą. Dar turėjau senelį, su neįkyriu, bet kasdieniu buvimu, su skambučiais sekmadienio vakarais ir neįkainojamu saugumo jausmu, kurį gebėjo man suteikti: „Nepamiršk, kad ir kas atsitiktų, esu pasirengęs tau padėti, Deividai“, – dažnai kartodavo.

Be jokios abejonės, dar buvo draugai. Tačiau tikroji mano stiprybė buvo Valentina. Susipažinome dar mokykloje, progimnazijos klasėse, paskui mūsų keliai išsiskyrė, o galiausiai gimnazijoje ir vėl susitikome. Taip vaikiška draugystė virto meile, laiko patikrinta bendryste. Lygiai septyneri metai. Mylėjau ją, nes su ja jaučiausi saugiai. Užtekdavo, kad kartu pasižiūrėtume filmą, ir man ta diena jau būdavo nuostabi, užtekdavo išgirsti jos balsą prieš einant miegoti, kad gerai išsimiegočiau. Užtekdavo drauge pasvajoti apie ateitį, kad imčiau šypsotis. Gal dar buvo anksti teigti, kad ji mano gyvenimo moteris, bet galėjau užtikrintai pasakyti, kad netroškau nieko geriau.

Kai tik pradėjau atlikinėti praktiką, pagalvojome, kad galėtume kartu apsigyventi. Ji vis dar gyveno su savo tėvais, o aš su mama, tad jautėme stiprų nepriklausomybės poreikį, kita vertus, jau kurį laiką norėjome savąjį ryšį perkelti į kitą lygmenį. Kadangi ji jau turėjo pastovų darbą vienos didelės tarptautinės kompanijos komercijos skyriuje, sudėję jos ir mano atlyginimus, galėjome leisti sau išsinuomoti nedidelę, bet tik mums priklausančią erdvę. Labai laukiau to momento, gal tai buvo vienintelis dalykas, kurio man trūko gyvenime.

Vis dėlto, kai per gimtadienį reikėjo užpūsti žvakutes ir sugalvoti norą, apie tai net nepagalvojau. Juk niekas negalėjo man padėti apsigyventi kartu, tas sprendimas priklausė tik nuo mūsų. Tiesą sakant, iš tų dalykų, kurie nepriklausė nuo mano valios, nebuvo nieko, ko būčiau troškęs. Galiausiai, ėmęs pūsti žvakutes, akimirksnį prieš paskutinės žvakutės liepsnai pavirstant dūmų srovele, išreiškiau norą, kad viskas liktų taip, kaip yra.

Ir padariau didžiulę klaidą. Greičiausiai visatą ižeidė per menkas tai galimybei skirtas dėmesys. O gal ji tiesiog panoro, jau supykusi, kad suprasčiau, jog nėra nieko pastovaus, jog viskas keičiasi, ir be reikalo gaišinau jos laiką prašydamas neįmanomų dalykų. O gal nė vienas iš dviejų.

Vienintelis nuo tos akimirkos įgytas tikrumas – kad viskas ėmė griūti.